

Oponentský posudok

pre vymenúvacie konanie doc. RNDr. Ingrid Belčákovej, PhD.
za profesora v odbore všeobecná ekológia a ekológia jedinca a populácií

Posudok na získanie vedecko-pedagogického titulu profesor predkladám na základe menovania za oponenta dekanom Fakulty ekológie a environmentalistiky Technickej univerzity vo Zvolene zo dňa 26.3.2020 na základe rozhodnutia Vedeckej rady Fakulty ekológie a environmentalistiky TU vo Zvolene zo dňa 18.02.2020 a v zmysle Vyhlášky č. 246/2019 Z. z

Vedecko-výskumná činnosť doc. RNDr. Ingrid Belčákovej, PhD. sa preukazne odráža v akceptovaní krajinnno-ekologických vedeckých škôl, ktoré ju ovplyvnili priamo alebo sprostredkované prostredníctvom školiteľov, spolupracovníkov, spoluautorov a literatúry. Významným faktorom jej vedeckého rastu bola orientácia na krajinné plánovanie a environmentálny manažment. Krajinnno-ekologické základy získala na Prírodovedeckej fakulte UK počas doktorandského štúdia a zvlášť na viacerých zahraničných výskumných pobytoch a kurzoch krajinného plánovania a environmentálneho manažmentu (University of London, University of Cambridge). Pedagogická prax ju zároveň motivovala osvojiť si pojmové a teoreticko-metodické princípy výskumu krajiny v kontexte jej poznania, ale zároveň aj plánovania, tvorby a ochrany. V tomto zmysle treba oceniť, že Ingrid Belčáková chápe krajinu ako integrálny systém jej materiálno-energetickej entity a zároveň jej vizuálnych vlastností a hodnôt. Táto jej pozícia bola dobrým východiskom a predpokladom hodnotenia krajiny ako súčasť životného prostredia. Krajina je životným prostredím biotických organizmov a osobitne človeka. Tento odkaz sa núka pripomenúť v spojení s osobnosťami prof. Drdoša a prof. Ružičku, ktorí ovplyvnili niekoľko generácií najmä slovenských krajinných ekológov, geografov a environmentalistov.

Vedeckú dráhu s krajinnnoekologickou a environmentálnou prípravou rozvinula doc. Belčáková na Fakulte architektúry STU v Bratislave. Pozitívnym štartom a vhodným základom boli učebnice *Environmentálne plánovanie* (Belčáková a Petriková, 2003) a *Ochrana, tvorba a manažment krajiny* (Belčáková, 2013). V prvej učebnici predstavuje environmentálne plánovanie v kontexte územného plánovania, ktoré má jasný legislatívny rámec. Nadstavbou je práve úloha manažmentu životného prostredia v koncepte udržateľného rozvoja s využitím environmentálnych nástrojov. V druhej učebnici už autorka definuje aj pojem a vnímanie krajiny, ako predmet krajinnno-ekologického poznávania, prístupy formovania, využívania a ochrany krajiny až po vybrané nástroje manažmentu krajiny, ktorými sú najmä územný systém ekologickej stability, krajinné plánovanie v súvislosti s územným plánovaním a program obnovy dediny.

Prevenia degradácie životného prostredia a koncept udržateľného rozvoja sa čoraz dôraznejšie stáva koncepciou rozvoja spoločnosti vo všetkých oblastiach života a témou, ktorá patrí medzi priority environmentálnej politiky. Napriek politickej a legislatívnej podpore a vypracovaným teoreticko-metodologických postupom má však často len deklaratívny charakter. Ingrid Belčáková práve v súvislosti s územným plánovaním a jeho postavením v systéme plánovania na Slovensku vyhodnotila potrebu presadzovať práve environmentálne nástroje pri využívaní a manažmente krajiny. Zvlášť ju motivovali skúsenosti s edukáciou a riešením problémov priestorového plánovania na Fakulte architektúry STU a osobitne na Katedre UNESCO pre ekologické vedomie a trvalo udržateľný rozvoj Fakulty ekológie a environmentalistiky vo Zvolene. Túto orientáciu a

výsledky dokumentuje ako autorka a spoluautorka už spomenutých dvoch vysokoškolských učebníc, dvoch kapitol vo vysokoškolskej učebnici *Landscape considerations in spatial planning* vydanej v zahraničnom vydavateľstve, troch kapitol v učebniciach a učebných textoch domácich univerzít (STU v Bratislave, PU v Prešove) a viacero manuálov a metodických príručiek v skriptách a učebných textoch (UK a STU v Bratislave).

Krajinnoekologické prístupy výskumu krajiny v spojení s presadzovaním nástrojov environmentálneho plánovania umožnili doc. Belčákovéj rozvinúť a interpretovať metodické postupy posudzovania vplyvov na životné prostredie (Environmental Impact Assessment – EIA) a najmä strategického environmentálneho hodnotenia (Strategic Environmental Assessment – SEA) pre decíznu sféru, plánovanie a manažment krajiny. Profesionálnu pozíciu potvrdila v publikovaní viacerých monografií. Medzinárodný kredit jej získali najmä vedecká monografia *Landscape management: theory and practice* a viaceré kapitoly v monografiách vydaných v zahraničných vydavateľstvách. Z domácich publikácií je vhodné oceniť monografiu *Hodnotenie vplyvov na krajinu v plánovacom procese* ako aj kapitoly v monografiách, v ktorých uplatňuje metodické postupy posudzovania vplyvov na krajinu a životné prostredie, osobitne strategické environmentálne hodnotenie v územnoplánovacích riešeniach.

Dôraz na integráciu krajinno-ekologických poznatkov, spoločensko-ekonomických záujmov a environmentálnych nástrojov v kontexte právnych predpisov vyjadřila vo viacerých teoretických a empirických prácach v registrovaných domácich a zahraničných časopisoch. Odborná analýza právnych predpisov spolu s korektnou interpretáciou krajinnoekologických podmienok v krajinnom systéme a relevantným využitím plánovacích a projekčných nástrojov je podstatou aj integrovaného manažmentu krajiny a v konečnom dôsledku predpokladom optimalizovania priestorovej organizácie a využitia krajiny. Len krajina s vyváženou štruktúrou využívania v urbanizovaných, poľnohospodárskych a lesohospodárskych areáloch môže zabezpečiť jej ekostabilizačné schopnosti pri rešpektovaní rovnovážnej krajinnej (ekosystémovej) diverzity a v rámci diverzity ekosystémov aj biodiverzitu, diverzitu jedincov a populácií.

Krajinnoekologické teoreticko-metodologické základy a environmentálny manažment využila doc. Belčáková pri koncipovaní princípov priestorového plánovania, riešení územných plánov miest, úlohe sídelnej vegetácie pre reguláciu mikroklimy v mestách, význame ekologických sietí v kultúrnej krajine, reguláciách riečnych tokov, pri rešpektovaní udržateľného rozvoja turizmu a poľnohospodárskych fariem a výsledky prezentovala v spoluautorstve na empirických príkladoch, publikovaných v registrovaných zahraničných a domácich časopisoch: *Atmosphere, Sustainability, Carpathian Journal of Earth and Environmental Sciences, Applied ecology and environmental research, Ekológia (Bratislava)*.

Ingrid Belčáková významnou mierou prerástla rámec domácej vedeckej scény. Aj vďaka vedeniu dvoch zahraničných a štyroch domácich projektov, riešení siedmich zahraničných a štyroch domácich vedeckovýskumných grantových projektov, si získala medzinárodné uznanie. Svedčia o tom jej pozície a činnosti: - národný expert za SR v NATO/CCMS project Network a Regional Environmental Center so sídlom v Szentendre (Maďarsko), - národný expert za SR v celosvetovej organizácii International Association for Impact Assessment (IAIA) so sídlom v USA, v rámci ktorých riešila viacero projektov, - účasť na riešení projektov v rámci cezhraničnej spolupráce – Interreg, - spolupráca v medzinárodných tímoch a najmä jej publikačné výstupy a početné ohlasy, zvlášť vyše 136 citácií registrovaných v indexovaných databázach.

Predstavené vedecko-výskumné výsledky doc. Belčákovej patria k prácam, ktoré reprezentujú stredoeurópsku krajinno-ekologickú a zároveň environmentálnu školu s významným medzinárodným kreditom. Tieto výsledky a skúsenosti dokázala Ingrid Belčáková úspešne uplatniť aj v bohatej pedagogickej praxi na viacerých univerzitách (Prírodovedecká fakulta UK, Fakulta architektúry STU, Fakulta ekológie a environmentalistiky TU vo Zvolene). Z množstva predmetov ktoré vyučovala spomeniem hlavne tie, ktoré profilovali jej profesionálne zameranie: krajinná ekológia, náuka o krajine, krajinné plánovanie a manažment, posudzovanie vplyvov na životné prostredie. Vedeckú školu krajinnej ekológie a environmentálneho manažmentu potvrdila výchovou troch absolventov doktorandského štúdia a troch doktorandov po dizertačnej skúške.

Záver:

Na základe predstavených výsledkov vedecko-pedagogickej činnosti doc. Belčákovej môžem hodnotiť uchádzačku ako zrelú vedeckú osobnosť s významným pedagogickým pôsobením. Jej vedecko-výskumný záber má interdisciplinárny kontext, dokumentovaný publikačnou činnosťou, ktorá výstižne reaguje na aktuálne problémy vedeckého poznávania, edukačných cieľov a praktických spoločenských potrieb. Ako dlhoročná pedagogička preukázala organizačné a výchovné schopnosti a zmysel pre podstatné veci. Jej pôsobenie v početných vedeckých inštitúciách a komisiách svedčí o celoslovenskej i medzinárodnej akceptácii.

Záverom potvrdzujem, že uchádzačka spĺňa všetky vedecké a pedagogické kritériá vymenúvacieho konania a získania titulu profesor. Jej odborné kvality a organizačný potenciál sú predpokladom naplnenia aj ďalších požiadaviek akademickej komunity.

Na základe uvedených skutočností odporúčam, aby doc. Ing. Ingrid Belčáková, PhD. bola v zmysle Vyhlášky č. 246/2019 Z. z. o postupe získavania vedecko-pedagogických titulov vymenovaná za profesora v odbore všeobecná ekológia a ekológia jedinca a populácií.

V Bratislave, 03.06.2020

Prof. RNDr. Ján Oľahel', CSc.
Geografický ústav SAV
Štefánikova 49
814 73 Bratislava